כתיב כנגד הארץ השורץ. דמשמע דכשרצים שיהא מונח על הארץ ולא לף: כל כילד ודאי נגע. כטומאה בכ"מ שהוא בין במים בין בקרקע ממא הא ספק נגע כגון לאחר שנמצא לף על פני המים ה"ז טהור בין שנמצא לף במים שבכלים לו תורה אור

במים שבקרקע דספק מגע לף לטולם טהור: לך מעיין וגור מקוה מים יהיה טהור. דמשמע דלפה בקרקע מהור: וכתיב ימא כל כילד נפש בכלים. ספיקו ממא, לפה בקרקע ספיקו מהור: כל הגיטלין והנגרדין. בין טומאת שרץ בין טומאת נבלה ובשעת מ) זחילתן לו גרירתן ספק נגע בהן אדם וכלים: ספיקן טמא. שכל הנגרר והמיטל כמו שהן מונחין דמי והוי כספק טומאה ברה"ר דספיקו ממא דגמרי' מסוטה (סוטה דף מח:) דכתיב בה "ונסתרה והיא נטמאה" אבל אם היו מרקין גבעת זריקתן ספק נגע בהן אדם וכלים ספק לא נגע, ספיקו טהור ג) (אלא אמרינן קלוטה כמי שהוצאה דמיא' אלא כטומאה לפה דמיא וספיקו טהור: ס"ג חוץ מכוים מן המת וכמאהיל על פני טומאה שמטמא מלמעלה כלמעה לאיתויי זב וזבה. כלומר חוץ מכוים מן המת שזרק ע"ג אדם או עהרות וכן שזרק מהרות על כזית מן המת לו האדם עלמו דלג עליו וספק הוא אם האהיל עליו ד) ספיקו ממא לפי שטמטמא מלמעלה כלמעה הוא והוא מטמא שלא בנגיעה כגון ע"י אהל והאי דתני והמאהיל על פני טומאה, דלא צריך למיתני אלא חוץ מכזית מן המת והמאהיל עליו, לאתויי זב וזבה שטמטמא ממי מלמעלה כלמעה אם יגע בו אדם הטהור ובגד הכלים ועל האדם שהן כתוך הבור תחת האבן ונטמאת האדם והכלים כמו במגע עלמו וכן אם הזב מלמעה והשהור יושב ו) על אבן מסמא: כעי רמי בר חמא מת בכלי ולני לף על פני המים. ויודע ודאי שלא האהיל עליו אבל ספק הוא לו אם נגע בו אם לא נגע בו: מסו. גבי מתניתין מאי מטמא חיישינן לטומאה לפה דהתם איכא למיחש שמא האהיל עליו אבל הכא דידוע הוא לו שלא האהיל עליו אבל ספק הוא לו אם נגע ז): מי אמרינן כתר כלי אוזלין. וכמאן דמונח על גבי קרקע דמי וספק מגעו ממא: או כתר מיפא אוזלין. ומת מיהא אזיל ולף על פני המים אגב כלי, וספיקו טהור: אם דילמא לומר. כיון דמת עלמו לא הוי לף ח) (על פני המים אלא כתר כלי אוזלין וכמאן דמונח על גבי קרקע דמי ומגעו ממא: מת המונח על גבי הארץ. ושרץ לף על פני המים מהו כיון דשרץ טומאת ערב ומת טומאת שבעה כמאן דמחתא בכלי דמי ומת טומאת ערב הא טומאה עבה ב) סמיכתא היא לה משקה ואם דילמא הא טומאה עבה ב) סמיכתא היא לה משקה ומי חטאת ג) (מיתא מיהא אזיל ולף על פני המים אגב הכלי וספק מגעו ממא) דמחתא בכלי דמי וספיקו מגעו ממא ודאי: ארץ לף ע"ג נגילה. והוא הדין נמי לנגילה ע"ג הארץ אלא דקמיבעיא ליה הכי דשיורא דארץ דהוה כעבדשה קאי על שיורא דנגילה דהוי בכזית (ה) ולאו שיורא דנגילה ע"ג שיורא דארץ: אם דילמא. כיון דהאי בכזית והאי בכעבדשה כמאן דמנח בכלי דמי וספק מגעו בארץ ממא: ואת"ל ארץ ע"ג ארץ כיון דמיפסקי מהדדי כמאן דמנח בכלי דמי. וספק מגעו הנליון ע"ג ארץ ספיקו ממא: ארץ ע"ג נגילה שנימוסה מהו. מ"ל כמאן דמונח ג) על גביו וכמו דמונח ע"ג כלים דמי: ארץ ע"ג שכבת זרע. הכא כיון דאוכלא הוא ולא שוו שיעורייהו אהדדי דהאי בכזית והאי בכעבדשה כמאן דמנח ע"ג כלים דמי: ארץ ע"ג שכבת זרע. ושכבת זרע לף על פני המים מהו מי אמרינן הואיל דאוכלא הוא ד) ל"ל כמשקה והוה ארץ לף וספיקו מהור: ואפ"ל כיון דמתעקרא. מבשרו של אדם ממש ל"ל דמי לשקר משקה שבתוכו כגון מי רגלים שמוסנין לתוכו ל"ל שכבת זרע כי אוכלא דסמיך הוא: ארץ לף ע"ג מי חטאת. ומי חטאת עבין הן מפני אפר פרה שבהן מי הוי כאוכלא אם דילמא משקה הוי והוי כארץ לף וספיקו מהור לא ידעינן תיקו: אמר

ממקום למקום כגר לבין המפתרות מפתח לבין כגרות מהור ר"י אומר כגר לבין המפתרות ממא מפתח לבין כגרות מהור: וכל שהוא ממא מלמעלה לאתויי זב וחבה. כגון עליונו של זב ותחתונו של זב דמטמא' בלא נגיעה ספק ממא דלא מהרה אלא ספק מטמא מגע: מת בכלי וכלי צף ע"פ המים. ויודע הוא שלא האהיל עליו ומספקא ליה אם נגע אם לא נגע וה"ה דה"מ למבעיא ארץ בכלי: בתר כלי אוזלי' והרי צף אי בתר מת אוזלי' והרי הוא מתנה. ואת"ל ג) לאו בתר כלי אוזלי' ודא"ל כמונח: מת על גבי שרץ. וס' נגע בשת מי אמרי' כיון דאין מטמאתם שוה שוה מטמאת ערב ומה מטמאת ז' חרי כמתה בבלי: שרץ ע"ג נגילה מי אמרי' כיון דשניהם מטמאת ערב כחד נטפא ומהי מטמאה צפה: אם דילמא כיון דאין מטמאתם שוה שוה מטמאת ערב ומה מטמאת ז' חרי דילמא כיון דספסקי מהדדי לא: ואת"ל כיון דספסקי מהדדי לא: ארץ ע"ג נגילה שנימוסה מהו כיון דנימוסה הא"ל משקה ולא הויא הספקה בין שרץ לסם אם דילמא האי אוכל' הוי. כיון דמאוכל בא חשיבי הספק: ואת"ל

ח) נראה ד"ל וכיון כשהעבירה לפה דהכי כו'. ב) גירסת רבינו ותמ"ל לאו בתר כלי אזלין וסיים לפי פי' ז"ל דאי אזלין בתר כלי מקרי לף ודלא כפי' הכתוב.

כתיב "לך מעיין וגור מקוה מים יהיה טהור" וכתיב ימא ("עד הערב) הא כיצד בכלים ממא. דדוקא דומיא דמעיין וגור שהם מים שעל גבי קרקע: כל הגיטלין [ספק] נגע בו אדם המעמד במים לו הנגררין שהיה חבירו גורר שרץ על פני המים ספק נגע ספקו ממא מפני שהן כמונחין כיון [שיד] אדם תופס בה אין כאן דין טומאה לפה: והמאהיל על פני הטומאה. כגון אדם ההולך במים ונמלא כזית מת קבוע במים ספק עבר הטהור עליו והאהיל על המת, דבשרץ כי האי גוונא טהור לו במת לטומאת מגע דכך לי [מהרה] לפה וטומאה קבוע כמו טומאה הלפה וטהרה קבוע מ"מ באהל לא מטהרינן דבר שהוא מטמא למעלה כלמעה לאיתויי זב וזבה שמטמא בהיסט וכן עליונו של זב וזבה (מלמעלה) כלמעה ממשכבו ומה זב וזבה טוברים במים וכלי אבלם ספק הסיטו אין בנו ליטהר משום טומאה לפה אלא מלא במגע דוקא דומיא דשרץ וכן אם מדרסות שם וזב עובר ספק דרס אין לטהר משום טומאה לפה: ביצי רמי בר חמא מת בכלי וכלי לף על פני המים מהו בתר כלי אזלינן. והא נח לו דילמא בתר מיא אזלינן והא לא נח, מת ע"ג שרץ מהו כיון דהאי טומאת ערב והאי טומאה שבעה דמחתא בכלי דמי ודאי הד שיעורא ניגדי אם דילמא כיון דמפסקי מהדדי לא, (ואת"ל שרץ על גבי שרץ כיון דמפסקי מהדדי כמאן דמנחא בכלי דמי) שרץ על גבי נבלה שנימוחה מהו: כיון דנימוחה היא ליה משקה אם דילמא האי אוכלא הוא ואת"ל האוכלא הוא, שרץ ע"ג שבבת ארץ מהו ואת"ל כיון דמיתעקרא ה"ל כי אוכלא, שרץ ע"ג מי חטאת (ומי חטאת צפין על גבי המים) מהו לא ידעינן, תיקו: אמר

דמפסקי לא, נבילה שנימוחה מי הוי הך נבילה כי משקה והוי שרץ שעל גבה כטומאה לפה עם על פני המים לו דילמא אוכלין הוא ואת"ל כי אוכלין הויין לה ואין חשובים משקה הא"ל כמי שליטו לף על פני המים והא שרץ על גביו האוכל כשהגבילה שמומאה לפה על פני המים כזית והאי בכעבדשה כמאן דמנח דמי, שרץ ע"ג שבבת ארץ מהו מי הויא לה כי משקה ואת"ל כיון דמתעקר מגופיה לא חשיב משקה אלא כי אוכלין יש לדון, שרץ ע"ג מי חטאת שהיה שם אפר ומים וע"י האפר הוא עב ומי חטאת דנקיט אומר ר"י דהוא הדין דמלי למנקט אפר ומים בעלמא אי חשיב משקה אי לא אלא לרבותא נקט דאפ"ג דאיכא למימר כיון דהאי טומאה והאי טומאה הויא ליה כי טומאה כמיכתא לפה על פני המים מ"מ כיון דהכי מי חטאת הוו להו משקה עליהן ג) והואיל כי לפה על פני המים:

ג) ל"ל והאי טומאה טומאה מי. יעב"ן. ב) נ' אי"מ והוי.

[ספרי ע"ד דפסחים מוקמ זס]

לא מ' מי' פ"ד מכל' מכות הטומאה פל"ב: לא ב מי' שם פס"ו הל' ו: לב ג מי' שם פ"ז הל"ח: לג ד ה ו ז ח ט מי' שם פ"ד הל"ד:

נוסחת הריב"ן

[מולין קכו] איקבא יאמאי אל תיקבו את נטמאים בכל כיולי הטהרה ולא תאמאו בכר ונטמאתם בם אבן עזרא הרמב"ן על אלף

איקבא יאמאי

אבן עזרא מקוה מים ח) ובשעת גזירתן לו יהיה לאחר גמילתן: ובשעת גזירתן ד) פסיקו: ס) שעל: ו) יוסב לו על: ז) אם נגע אם לא נגע מהו מי אמרינן ט': ח) לא הוי לף דאם אלי ומונח בכלי טהור כאר כלי: ט) כל טומאה עבה כמו טומאת דרקיעא אם"ד ואמ"כ מס"ד מטיכתא: י) דמי מיכתא בלאו מת אזיל: כ) ואמ"ל אבן על גבי אבן כיון דמפסקי מהדדי כמאן דמנחא בכלי דמי וספק מגעו בטלין פסיקו ממא ואמ"ל דשרץ ונבילה נמי כו' (ואמ"ל אבן כו') פסיקו ממא) כ"ז ליתא בכ"י: ל) דמונח ליה על גביו וכמאן דמונח: מ) ופסק מגעו: נ) אבן לף:

תגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ס אבן לף וכו' בכזית ולא קאי שיטולת דנגלה:

---

* עיין בלוחות מפה בנמסור מוכר על בן בשלוחי בבאות שעת בנויות על בקולאות.

תגהות הגר"א

[א] גם' מיפלין. נ"ב בתוספתא (ספ"ג דפסחים) מגיעת מתלין (וכ"ס כרמב"ם): [ב] שם מת. נ"ל אבן (וכ"ס כרמב"ם. דס"ל דאפס אינה אלא לענין אבן בלבד כפשוט הגמ' אלא כרש"י וחוס'): [ג] שם מיפא. נ"ל מיל (וכ"ס בחוס'): [ד] שם מת ע"ג אבן. נ"ל שבן ע"ג מת (וכ"ס ברמב"ם וכנ"ל): [ה] שם (ומתא) תז"מ (וכן ליתא בדפו"י): [ו] שם (ואת"ל אבן ע"ג אבן כיון דמפסקי מהדדי כמאן דמנחא בכלי דמי) הא"מ (וכאמת הבעיא אמתא"ל אם אלא אלא כנ"ל אלא בתמ"ל אבן מכרמב"ם מטמא דגרים בתמ"ל לאיסור ע"ם): [ז] שם (ומי חטאת אפין ע"ג המים) תמ"מ (דמיוחר הוא וכמו אלא אזכיר בהבעיות אמקודם):

גליון הש"ס

גמ' מת בכלי וכלי לף על פני המים. כמין זה שבת דף ה ע"ב:

עין משפט נר מצוה

לא מ' מי' פ"ד מכל' מכות הטומאה פל"ב: לא ב מי' שם פס"ו הל' ו: לב ג מי' שם פ"ז הל"ח: לג ד ה ו ז ח ט מי' שם פ"ד הל"ד:

נוסחא

* בקולא אל טוראה בכר ע"ין רק בהקרים אל ספר אבן עזרא. נקר הנגרין ונגרר ספק מגע ב"ב נחמה בהקרה אל טוראה בכר

נוסחא

סדרה אל שאלות בדבר טוראה בכר

מהבר

"אמ"ל" "מהו"

פי' הרא"ש

דתנן ספק מטמאה צפה בין בכלים בין בקרקע. משנה היא פ"ד דפסחים מהרות וקתני לעיל מינה אלא ספיקות שטיהרו חכמים וכו' ס' מטמאה צפה על פני המים. וקתני בהר הכי ס' מטמאה צפה על פני המים פירוש שטהרו הכמים בין במים שבכלים בין במים שעל פני קרקע. כתיב כל הארץ השורץ וכו' דמשמע בכל מקום שהוא שורץ פי' ראוי לשרוץ ואפי' על המים (ס"מ) [שם א"א]. וכתיב השורץ השורץ על הארץ דמשמע דוקא הא' הארץ מסמא: הא כיצד. ודאי נגע בכל מקום מטא אבל מספקנגע על המים מהרה: כתיב אך מעיין וגור מקוה מים יהיה טהור דמשמע הוגגע בשרץ שעל פני מי מעין וגור ומקוה טהור: וכתיב בהריה והנגע בהם יטמא דמשמע בכל מקום: כל הגיטלין והנגררין. אם נפל שרץ בידו או נגרו בארץ אצל מהרות ס' נגע ס' לא נגע ספקו ממא דלא חשיבה מטמאה צפה כיון שהוא ביד האדם: והנגרקין. אם זרקו באויר אצל מהרות אע"פ שבא מכח האדם חשוב מטמאה צפה: ארץ מכזית מן המת. שזרקו ס' האהיל על המהרות מטאים, דמקרות אמתאת צפה מקוא ודכתיב בשרץ נמרי' הלכך לא מטהרי' אלא במטמאת מגע דשייכא בשרץ: והמאהיל ע"פ הטמאה כגון שזרק מהרות ס' האהילו על המת דבכה"ג בס' מגע, מהרה, בין שהטמאה צפה ח) דהכי איתא בתוס' דמהרות כשם שטהרו ס' מטמא' צפה וכו' כך מהרו וכו' מהרה צפה וכו' כיצד עריבה שהיתה מטמאת מטמא מת וכבר של תרומה כרוך בסיב או בנייר נתנן בתוכו וירדו נשמים ונתמלאת הרי הוא צף ע"פ המים ס' נגע בה ספק לא נגע ספקו מהר מפני שזה דקתני צפה על פני המים ופליגי בה ר"י ורבנן בפ"ד בפס' מהרות דקתני הזורק מטמאה

ח) ל"ל ומי חטאת מטמאה מי. יעב"ן. ב) נ' אי"מ והוי.

ממקום למקום כגר לבין המפתרות מפתח לבין כגרות מהור ר"י אומר כגר לבין המפתרות ממא מפתח לבין כגרות מהור: וכל שהוא ממא מלמעלה לאתויי זב וחבה. כגון עליונו של זב ותחתונו של זב דמטמא' בלא נגיעה ספק ממא דלא מהרה אלא ספק מטמא מגע: מת בכלי וכלי צף ע"פ המים. ויודע הוא שלא האהיל עליו ומספקא ליה אם נגע אם לא נגע וה"ה דה"מ למבעיא ארץ בכלי: בתר כלי אוזלי' והרי צף אי בתר מת אוזלי' והרי הוא מתנה. ואת"ל ג) לאו בתר כלי אוזלי' ודא"ל כמונח: מת על גבי שרץ. וס' נגע בשת מי אמרי' כיון דאין מטמאתם שוה שוה מטמאת ערב ומה מטמאת ז' חרי כמתה בבלי: שרץ ע"ג נבילה מי אמרי' כיון דשניהם מטמאת ערב כחד נטפא ומהי מטמאה צפה: אם דילמא כיון דאין מטמאתם שוה שוה מטמאת ערב ומה מטמאת ז' חרי דילמא כיון דספסקי מהדדי לא: ואת"ל כיון דספסקי מהדדי לא: ארץ ע"ג נבילה שנימוחה מהו כיון דנימוחה הא"ל משקה ולא הויא הספקה בין שרץ לסם אם דילמא האי אוכל' הוי. כיון דמאוכל בא חשיבי הספק: ואת"ל